

OBLIGAȚIILE SOLIDARE ÎN NOUL COD CIVIL

Conf. univ. dr. *Gabriel Tița-Nicolescu*

Abstract

This article approaches only contract obligations and, consequently, in terms of liability, only contract liability. Tort liability requires a distinct approach, so that we will not discuss herein the debtor's solidarity in remedying the damage as a result of a tort leading to damage.

In our private law, like in all obligations where several parties are involved, there are two types of joint obligations: joint obligations among creditors and joint obligations among debtors. Being consistent with the law, we will approach the two categories as distinct types, but we will start with the passive joint obligations, as they are of the most practical importance.

Keywords: *Joint obligation, several obligation, active solidarity, passive solidarity, recourse action, co-debtors.*

1. Considerații introductive

1.1. Reglementare legală. Obligațiile solidare sunt abordate într-un capitol distinct în actualul Cod civil, spre deosebire de obligațiile divizibile și indivizibile, care sunt reglementate împreună, în același capitol. Capitolul în discuție este împărțit în două secțiuni, prima reglementând obligațiile solidare între creditori, iar cea de-a doua, obligațiile solidare între debitori. Solidaritatea între creditori (numită în doctrină și în jurisprudență și sub denumirea de solidaritate activă) prezintă o importanță mult mai redusă decât solidaritatea între debitori (solidaritatea pasivă), motiv pentru care legea noastră civilă nu insistă, la rândul său, asupra acestei reglementări. Astfel, este de observat, că solidaritatea activă face obiectul a nouă articole din Codul civil (art. 1.434-1.442 NCC), în timp ce problematicii, mult mai ample, legate de solidaritatea pasivă, îi sunt rezervate nu mai puțin de optsprezece articole (art. 1.443-1.460 NCC).

Și Codul civil 1864 (care și-a încetat aplicabilitatea în anul 2011) reglementa de o manieră similară obligațiile solidare, de asemenea, pe două secțiuni, obligațiile solidare între creditori și obligațiile solidare între debitori (art. 1.034-1.056 C. civ.), reglementarea fiind puternic influențată de legea franceză, după cum bine se știe (art. 1.197-1.216 Cod civil francez reglementau expres cele două situații de solidaritate).

1.2. Noțiuni. Spre deosebire de alți autori, nu vom emite și nici nu vom cita o definiție generalistă a ambelor tipuri de obligații solidare, întrucât, pe de-o parte, fiecare dintre cele două tipuri de obligații solidare (activă și, respectiv, pasivă) produce efecte cu totul diferite și, pe de altă parte, codul civil actual ne oferă el însuși, prin modul de reglementare a problematicii, definiții distincte și aproape complete ale celor două noțiuni: solidaritate între creditori și solidaritate între debitori. Prin urmare, în ceea ce ne privește, găsim oportună definirea separată a celor două tipuri de obligații solidare, la momentul la care le vom aborda.

Subliniem aici doar faptul că, în mod esențial, obligațiile solidare se *deosebesc* față de obligațiile divizibile, fiind practic opusul acestora.

În schimb, obligațiile solidare se *aseamănă* foarte mult, uneori până la identitate, cu obligațiile indivizibile, efectele produse de ambele tipuri de obligații fiind similare. Cu toate acestea, cele două noțiuni sunt distincte, însăși legea atrăgând atenția, în mod expres, asupra faptului că solidaritatea debitorilor sau creditorilor nu atrage, prin ea însăși, indivizibilitatea obligațiilor. Mai mult, se precizează că, în lipsă de stipulație contrară, creditorii și debitorii unei obligații indivizibile nu sunt legați solidar. Pentru a înțelege mai bine deosebirea dintre cele două noțiuni, vom exemplifica însă cu două situații practice. Astfel, să presupunem că o persoană (vânzător) vinde un bun către două persoane (cumpărători), aceștia din urmă devenind astfel codebitorii unei obligații de plată a prețului vânzării. Dacă obligația este contractată solidar, atunci fiecare dintre debitori va putea fi urmărit pentru întreaga sumă, însă acest lucru nu înseamnă că obligația este și indivizibilă, adică, în mod obligatoriu și esențial, trebuie executată în mod integral; dimpotrivă, prin natura răspunderii solidare și având în vedere faptul că, în speță, este vorba despre plata unei sume de bani, este instituită și posibilitatea creditorului de a executa de la fiecare dintre debitori orice sumă pe care o poate valorifica. Prin urmare, obligația de plată (în lipsa unei stipulații exprese în contract) este solidară, dar nu este și indivizibilă. Tot astfel, dacă o obligație este contractată în mod expres ca fiind indivizibilă (stipulația este absolut necesară, având în vedere prezumția legală de divizibilitate reglementată de lege), această stipulație nu face ca obligația să devină, automat, și solidară. Când vorbim despre indivizibilitate avem în vedere și natura (obiectul) obligației, care este indivizibil, în timp ce, în cazul solidarității, avem în vedere consecințele care derivă din pluralitatea părților contractante. Trebuie însă să admitem faptul că între cele două tipuri de obligații există asemănări majore.

2. Obligațiile solidare și răspunderea solidară.

2.1. Precizări prelabile privind domeniul de aplicare. Înainte de prezentarea, pe larg, a obligațiilor solidare, trebuie să delimităm exact domeniul de aplicare al acestora. În vasta materie a teoriei generale a obligațiilor, în care intră atât obligațiile contractuale cât și obligațiile ce derivă din fapte juridice (licite și ilicite), se vorbește, în mod curent, despre două tipuri de răspunderi: răspunderea civilă

contractuală (care are ca obiect obligațiile născute exclusiv în temeiul unei convenții) și răspunderea civilă delictuală (care studiază elementele și consecințele răspunderii civile atunci când aceasta derivă dintr-o cauză extracontractuală numită faptă juridică ilicită). În ambele situații avem de-a face cu ipoteze în care răspunderea este *solidară*. Între cele două categorii de răspundere solidară nu trebuie făcute însă confuzii, acestea fiind diferite; deosebirea primordială (din care decurg și altele) constă în aceea că, în cazul răspunderii contractuale, obligația solidară, ca principiu, nu se prezumă (așa cum vom vedea), în timp ce în cazul răspunderii delictuale, când fapta prejudiciabilă a fost săvârșită de mai multe persoane, solidaritatea este instituită în temeiul unei prezumții absolute (de la care nu se poate deroga).

2.2. Obligațiile solidare între debitori.

2.2.1. Noțiune. Obligația solidară între debitori se mai numește și *solidaritate pasivă*, întrucât pluralitatea părților în raportul obligațional este privită din perspectiva laturii pasive a acestuia, a debitorilor. Obligația este solidară între debitori atunci când toți sunt obligați la aceeași prestație, astfel încât fiecare poate fi ținut separat pentru *întreaga* obligație, iar executarea acesteia de către unul dintre codebitori îi *liberează* pe ceilalți față de creditor; subliniem aici chestiunea de nuanță dar foarte importantă legată de executarea obligației, executare care îi liberează pe toți debitorii față de creditor, dar nu și față de debitorul care a executat obligația, așa cum vom vedea mai jos.

De exemplu, în cazul în care o persoană, proprietar al unui bun, își vinde bunul către două persoane (care vor deveni astfel coproprietari asupra bunului respectiv) se va putea stipula faptul că fiecare dintre cei doi cumpărători va fi ținut solidar pentru plata prețului vânzării. În acest caz, vânzătorul, în cazul neplății prețului, va putea cere plata întregii valori a bunului vândut de la oricare dintre cumpărători; dacă plata va fi făcută de către acest cumpărător, obligația față de creditorul comun se stinge prin plata prețului, însă se va naște o nouă obligație de plată, și anume, în sarcina codebitorului față de debitorul plătitor.

În literatura juridică autohtonă, puternic influențată de doctrina și mai ales de jurisprudența franceză, s-a mai reținut, distinct, și o altă formă de răspundere solidară, mai exact, o varietate a obligației solidare. Este vorba despre așa-numita obligație *in solidum*, întâlnită mai cu seamă în materia răspunderii civile delictuale și care creează o situație de solidaritate imperfectă, fiind fondată pe o indivizibilitate a legăturii de cauzalitate între faptă și prejudiciu¹. Ca urmare a unei astfel de răspunderi, fiecare dintre debitori este ținut pentru repararea întregului prejudiciu, însă, fiind vorba despre fapte ilicite personale, fiecare este legat de o datorie distinctă, spre deosebire de obligațiile solidare, în care debitorii sunt legați de

---

¹ P. Canin, *Droit civil. Les obligations*, Ed. Hachette Superieur, Paris 2005, p. 137., *Code Civil Dalloz* 2012, p. 1497, par. 10.

aceeași obligație. De pildă, luând ca ipoteză răspunderea civilă delictuală, o obligație *in solidum* presupune obligația tuturor coautorilor de a repara prejudiciul. Teoriile doctrinale și opiniile nuanțate de diverși autori pe această chestiune au fost nenumărate, însă preferăm să nu le mai expunem aici, fiind, în opinia noastră, inutile, față de actuala reglementare legală, care stabilește inechivoc efectele unei obligații solidare pasive. Prin urmare, în ce ne privește, nu agreăm existența unei categorii distincte intitulată obligații *in solidum*, diferită față de obligația solidară între debitori, însă am amintit-o aici doar pentru că este foarte probabil să mai găsim în lucrările de specialitate această noțiune.

Așa cum vom vedea, atunci când legea sau convenția părților stabilește solidaritatea, aceasta va deveni aplicabilă, cu toate regulile prevăzute de lege. Solidaritatea se va aplica inclusiv în cazul obligațiilor afectate de modalități, în sensul că solidaritatea va subzista chiar dacă debitorii sunt obligați sub modalități diferite.

În fine, mai reținem cu titlu introductiv, că, spre deosebire de divizibilitate, unde situația creditorului nu este tocmai favorabilă, în cazul solidarității, avantajele de care beneficiază creditorul în acțiunile de îndeostulare a creanței sale sunt, în mod evident, consistente, așa cum vom constata în cele ce urmează.

2.2.2. Prezumțiile legale în materie de solidaritate. În ceea ce privește cazurile de solidaritate a codebitorilor obligați față de același creditor, legea instituie două prezumții, clare, concise și care elimină astfel orice controverse, și anume: o prezumție de nesolidaritate și, respectiv, o prezumție de solidaritate.

Prezumția de nesolidaritate (reglementată expres de art. 1.445 NCC) este o prezumție *relativă*, aplicabilă în toate raporturile obligaționale civile și stabilește, cu titlu de principiu, că obligațiile codebitorilor *nu* sunt solidare. Nefiind solidară, urmează ca o astfel de obligație, asumată de mai mulți debitori față de același creditor, să fie o obligație divizibilă, fiind incidentă, așadar, în mod implicit, și prezumția de divizibilitate reglementată de art. 1.424 NCC, despre care vom vorbi mai jos. Pe cale de consecință, această primă prezumție poate fi considerată și ca o *prezumție de divizibilitate*. Prin *excepție* de la această regulă, solidaritatea codebitorilor este incidentă în două situații:

- Atunci când este stipulată expres de părți; părțile sunt libere să prevadă în contract solidaritatea obligației, o astfel de clauză fiind perfect valabilă, nefiind nici contrară legii, nici imorală și nefiind, de asemenea, considerată de lege, o clauză nescrisă² și nici chiar o clauză neuzuală;

- Atunci când este prevăzută de lege; în acest caz, legea este cea care stabilește că o obligație, deși nu este asumată de un profesionist (aspect care ar prezuma

---

² În mod excepțional, stipularea solidarității este considerată o clauză nescrisă în cazul prevăzut la art. 1.826 lit. b) NCC, în materia închirierii locuințelor; potrivit textului de lege citat, este considerată nescrisă orice clauză în temeiul căreia se prevede răspunderea solidară sau indivizibilă a chiriașilor din apartamente diferite situate în același imobil, în cazul degradării elementelor de construcții și a instalațiilor, obiectelor și dotărilor aferente părților comune ale imobilului.

solidaritatea, așa cum vom vedea), este asumată solidar, cum ar fi, de pildă, în cazul persoanelor ce locuiesc cu chiriașul, când legea instituie o răspundere solidară a acestora³.

Prezumție de solidaritate (reglementată de art. 1.446 NCC), este, de asemenea, o prezumție *relativă*, care stabilește, cu titlu de principiu, că solidaritatea se prezumă între debitorii unei obligații contractate în exercițiul activității unei întreprinderi, dacă prin lege nu se prevede altfel. În primul rând, observăm aici că prezumția de solidaritate se aplică, potrivit noului Cod civil, în materia *întreprinderii* (de altfel, în această materie, prezumția este atât de largă, încât, în materia societăților, legea prezumă că și membrii organelor de conducere răspund întotdeauna solidar⁴). Actuala reglementare definește activitatea de exploatare a unei întreprinderi ca fiind orice activitate organizată ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ (art. 3 NCC). Toate persoanele care exploatează o întreprindere se numesc *profesioniști*, un concept mai larg, în mod evident, decât cel de *comerciant*, folosit în reglementarea anterioară.

Așadar, în materia profesioniștilor, prezumția este cu totul răsturnată (în sensul că obligația este solidară⁵), față de cazurile în care nu avem de-a face cu activitățile unei întreprinderi (când obligația nu este solidară). În al doilea rând, trebuie să reținem că și de la regula solidarității obligațiilor asumate de profesioniști există excepții, și anume numai atunci când legea prevede altfel; de asemenea, părțile pot prevedea, după părerea noastră, o clauză de excludere a solidarității în cazul obligațiilor asumate între profesioniști, solidaritatea urmând a fi întotdeauna aplicabilă doar dacă legea sau părțile nu o exclud (soluție reținută și de instanța supremă⁶ pe temeiul vechiului cod comercial, într-o decizie în care s-a arătat că prezumția e relativă *iuris tantum*, astfel că părțile pot deroga prin convenție de la solidaritate).

Concluzionând, trebuie observată aici distincția clară între cele două prezumții, care pot crea confuzii. Prima prezumție instituie regula *divizibilității* oricăror obligații cu pluralitate de părți; fiind o prezumție relativă, ea poate fi răsturnată prin convenția părților sau printr-o altă prevedere legală care reglementează expres solidaritatea în acel caz concret (chiar și atunci când obligația nu este asumată de un profesionst). Cea de-a doua prezumție instituie, dimpotrivă, regula *solidarității* oricăror obligații asumate de profesioniști; fiind, de asemenea,

---

³ Potrivit art. 1.832 alin. (1) NCC, „în lipsa unei interdicții stipulate în acest sens, și alte persoane pot locui împreună cu chiriașul, caz în care vor fi ținute solidar cu acesta, pe durata folosinței exercitate, pentru oricare dintre obligațiile izvorâte din contract”.

⁴ În acest sens, art. 73 din Legea nr. 31/1990 și jurisprudența instanței supreme (Secția a II-a civilă, Decizia nr. 1187 din 26 martie 2014, pe www.scj.ro).

⁵ Situația este asemănătoare reglementării anterioare, unde, potrivit art. 42 Cod Comercial (în prezent, abrogat), „În obligațiile comerciale, codebitorii sunt ținuți solidar, afară de stipulație contrară”.

⁶ Decizia nr. 157/2008 ICCJ, pe www.scj.ro.

tot o prezumție relativă, rezultă că și aceasta poate fi răsturnată prin dovada contrară, și anume atunci când legea sau părțile instituie expres regula divizibilității, deși obligația a fost contractată, în cazul concret dat, de un profesionist. Cu alte cuvinte, prezumția de divizibilitate se aplică neprofesioniștilor, în timp ce prezumția de solidaritate se aplică profesioniștilor.

2.2.3. Efectele solidarității pasive. Scurte considerații introductive. Efectele solidarității sunt complexe, așa cum sunt, de altfel, în practică, destul de complexe, raporturile juridice cu pluralitate de părți, indiferent de natura acestora. Dată fiind frecvența obligațiilor solidarare în domeniul dreptului bancar, al dreptului afacerilor, dreptului societar și, în general, al dreptului profesioniștilor, considerăm că este foarte important să lămurim aceste efecte, cu lămuriri, aplicații practice și exemple, acolo unde este necesar. Pentru o mai bună abordare a chestiunii în discuție, vom urma și noi strategia de analiză a efectelor solidarității, așa cum este aceasta reglementată de lege. De altfel, în mod evident, esența solidarității presupune două tipuri de efecte, cu totul diferite, care dau naștere la raporturi juridice distincte, apte să creeze drepturi la acțiune din partea tuturor părților implicate într-un astfel de raport obligațional complex.

Vorbim, așadar, sub acest aspect, despre două categorii de efecte, și anume, despre efectele solidarității în raporturile dintre creditor și debitorii solidari, și, respectiv, despre efectele solidarității între codebitori.

2.2.4. Efectele solidarității în raporturile dintre creditor și debitorii solidari. În primul rând, pentru o identificare punctuală și concretă a problematicii în discuție în materia vastă a obligațiilor, trebuie să înțelegem ce efecte produce o obligație asumată în solidar de către mai mulți debitori față de un creditor comun. Legea vorbește, sub acest aspect, despre efectele principale și efectele secundare ale solidarității. În ceea ce ne privește, nu agreem și nu considerăm oportună o astfel de subdiviziune, însă vom aborda, totuși, aceste efecte, după viziunea codului civil în vigoare. Se poate spune, prin urmare, că efectele principale se raportează pe de-o parte, la dreptul creditorului de a cere executarea în natură a obligației și, pe de altă parte, corespunzător acestui drept al creditorului, la posibilitățile efective ale debitorului de a se apăra împotriva debitorului, în timp ce efectele secundare se referă la problema daunelor-interese și la efectele unei hotărâri judecătorești în caz de solidaritate.

În fond, efectele în sine ale obligației solidarare sunt certe, sunt interdependente și trebuie înțelese ca atare; aceste efecte derivă, așa cum s-a exprimat constant literatura juridică din Quebec, din faptul că avem o unitate de obiect (aceeași datorie) și o pluralitate de legături juridice (mai mulți debitori)⁷.

Ca efect principal reținem, așadar, dreptul esențial al creditorului, opțiunea sa fundamentală, specifică și de esența solidarității, și anume, posibilitatea acestuia de

---

⁷ Collection du droit 2011-2012, *Obligations et contracts*, Ed. Y. Blais, Quebec, 2011, p. 122.

a putea cere plata *oricăruia* dintre codebitorii solidari, fără ca acesta să îi poată opune beneficiul de discuțiune și diviziune (apărarea întemeiată pe beneficiul de discuțiune și diviziune i-ar permite debitorului să ceară executarea altui codebitor în locul său sau a tuturor codebitorilor, în același timp, în mod proporțional). Dar acest drept este, în același timp, și o opțiune, așa cum arătam, în sensul că, în realitate, creditorul va putea opta, după cum va considera de cuviință, pentru orice alternativă posibilă; astfel, urmărirea pornită contra unuia dintre debitorii solidari nu îl împiedică pe creditor să se îndrepte și împotriva unui alt codebitor sau împotriva tuturor ceilalți codebitori, evident, doar până la concurența valorii totale a obligației⁸. Având în vedere acest principiu, chestiunea importantă ce trebuie abordată aici este aceea de a stabili în mod clar ce poate face debitorul împotriva căruia s-a început urmărirea silită de către creditor, ce opțiuni are acesta, ce drepturi poate invoca pentru a paraliza acțiunea creditorului. Astfel, reținem că, urmare a acțiunii judiciare demarate de creditor, debitorul solidar urmărit va putea invoca, în temeiul drepturilor conferite de lege, anumite excepții și apărări contra acestuia. Mai exact, debitorul solidar poate să opună creditorului toate mijloacele de apărare care îi sunt *personale*, precum și pe cele care sunt *comune* tuturor codebitorilor; el nu poate însă folosi mijloacele de apărare care sunt pur personale *altui* codebitor. În concret, debitorul urmărit poate uza de următoarele excepții și apărări:

- Poate invoca prescripția dreptului creditorului de a cere executarea silită. Dacă există însă vreun caz de întrerupere sau suspendare a termenului de prescripție, creditorul este cel avantajat, întrucât suspendarea și întreruperea prescripției față de unul dintre debitorii solidari produc efecte și față de ceilalți codebitori.

- Poate invoca, de asemenea, compensația. Compensația nu operează însă între creditor și un debitor solidar decât în limita părții din datorie ce i-ar reveni acestuia din urmă. În acest caz, ceilalți codebitori nu sunt ținuți solidar decât pentru partea rămasă din datorie după ce a operat compensația.

- Poate invoca remiterea de datorie. Remiterea de datorie consimțită unuia dintre debitorii solidari nu îi liberează pe ceilalți codebitori, cu excepția cazului în care creditorul declară aceasta în mod expres sau remite de bunăvoie debitorului originalul înscrisului sub semnătură privată constatator al creanței. Dacă unui codebitor îi este remis originalul înscrisului autentic constatator al creanței, creditorul poate dovedi că nu a consimțit remiterea de datorie decât în privința aceluși debitor. Dacă remiterea de datorie s-a făcut numai în favoarea unuia dintre codebitorii solidari, ceilalți rămân ținuți solidar față de creditor, dar cu scăderea părții din datorie pentru care a operat remiterea. Cu toate acestea, ei continuă să

---

⁸ O soluție jurisprudențială extrem de lămuritoare sub acest aspect a fost pronunțată de instanța supremă, într-o decizie în care s-a reținut că „în cazul în care s-a început executarea împotriva unui codebitor solidar, nu se poate prezuma că s-ar fi renunțat de către creditor la beneficiul solidarității față de ceilalți codebitori ” (Trib. Suprem, Dec. civ nr. 1778/1976 în RRD nr. 3/1977, p. 59, citată în *Noul cod civil, op. cit.*, p. 782).

răspundă pentru tot atunci când, la data remiterii de datorie, creditorul și-a rezervat în mod expres această posibilitate, caz în care ceilalți codebitori își păstrează dreptul de regres împotriva debitorului beneficiar al remiterii de datorie.

- Poate invoca, de asemenea, confuziunea. Confuziunea îi liberează pe ceilalți codebitori solidari pentru partea aceluia care reunește în persoana sa calitățile de creditor și debitor al obligației solidare.

- Poate invoca în apărare culpa creditorului.

Dacă este însă pe cale de a fi urmărit de către creditor, debitorul poate cere chemarea în garanție, în sensul că poate cere introducerea în cauză a celorlalți codebitori prin procedura chemării în garanție, reglementată de legea procesual-civilă⁹. Această modalitate este mai simplă și mai la îndemână, întrucât debitorul urmărit va avea astfel posibilitatea să își recupereze plățile de la ceilalți codebitori în același proces în care el a fost chemat în judecată de către creditor; dacă nu înțelege însă să uzeze de această procedură, va putea face acțiunea în regres, pe cale separată.

Un aspect extrem de important îl prezintă însă *renunțarea la solidaritate*. Renunțarea la solidaritate în privința unuia dintre codebitorii solidari nu afectează existența obligației solidare în raport cu ceilalți. Codebitorul solidar care beneficiază de renunțarea la solidaritate rămâne ținut pentru partea sa atât față de creditor, cât și față de ceilalți codebitori în cazul regresului acestora din urmă. Renunțarea la solidaritate trebuie să fie, în principiu, expresă, însă se poate considera că un creditor renunță la solidaritate atunci când:

a) fără a-și rezerva beneficiul solidarității în raport cu debitorul solidar care a făcut plata, menționează în chitanță că plata reprezintă partea acestuia din urmă din obligația solidară. Dacă plata are ca obiect numai o parte din dobânzi, renunțarea la solidaritate nu se întinde și asupra dobânzilor neplătite ori asupra capitalului decât dacă plata separată a dobânzilor, astfel menționată în chitanță, se face timp de 3 ani;

b) îl cheamă în judecată pe unul dintre codebitorii solidari pentru partea acestuia, iar cererea având acest obiect este admisă.

În ceea ce privește efectele secundare în raporturile dintre creditor și debitorii solidari, două chestiuni importante trebuie reținute, și anume:

- problema daunelor-interese în cazul neexecutării în natură a obligației de către unul dintre codebitori;

- problema efectelor unei hotărâri judecătorești pronunțate cu privire la unul dintre codebitori.

---

⁹ Potrivit art. 72 NCPC, intitulat Chemarea în garanție: „(1) Partea interesată poate să cheme în garanție o terță persoană, împotriva căreia ar putea să se îndrepte cu o cerere separată în garanție sau în despăgubiri. (2) În aceleași condiții, cel chemat în garanție poate să cheme în garanție o altă persoană.” Forma cererii, termenul de depunere a acesteia și procedura de judecată fac obiectul de studiu al dreptului procesual civil, fiind reglementate expres de 73 și 74 NCPC.

În primul caz, atunci când executarea în natură a unei obligații devine imposibilă din fapta unuia sau mai multor debitori solidari sau după ce aceștia au fost puși personal în întârziere, ceilalți codebitori nu sunt liberați de obligația de a-i plăti creditorului prin echivalent, însă nu răspund de daune-interese suplimentare care i s-ar cuveni. Așadar, creditorul nu poate cere daune-interese suplimentare decât codebitorilor solidari din a căror culpă obligația a devenit imposibil de executat în natură, precum și celor care se aflau în întârziere atunci când obligația a devenit imposibil de executat.

În cel de-al doilea caz, reținem că hotărârea judecătorească pronunțată împotriva unuia dintre codebitorii solidari nu are autoritate de lucru judecat față de ceilalți codebitori. În schimb, o hotărâre judecătorească pronunțată în favoarea unuia dintre codebitorii solidari profită și celorlalți, cu excepția cazului în care s-a întemeiat pe o cauză ce putea fi invocată numai de acel debitor.

2.2.5. Efectele solidarității în raporturile dintre debitori. Odată înțeles mecanismul răspunderii solidare, trebuie reținut că efectele pe care o astfel de obligație le produce nu se opresc aici. Într-o coerență logică rezultă că, de vreme ce unul sau unii dintre debitori a plătit sau au plătit pentru alți codebitori, principiile elementare ale dreptului impun ca această situație să fie reparată cumva, fiind cu totul nerezonabil ca o persoană să răspundă pentru alte persoane care, la rândul lor, și-au asumat aceeași obligație.

Subliniem sub acest aspect că, cel mai important și de esența solidarității, este *dreptul de regres* al codebitorului care a executat obligația. Legea (art. 1.456 NCC) reglementează inechivoc dreptul de regres al debitorului în materie de răspundere solidară, drept care constă în posibilitatea acestuia de a cere de la ceilalți codebitori ceea ce a plătit creditorului în numele acestora. Această opțiune se poate exercita printr-o acțiune judiciară și are natura juridică a unei subrogații, întrucât debitorul care a plătit se subrogă practic în drepturile creditorului. Acțiunea judiciară este o acțiune principală, o acțiune în pretenții de drept comun, pe care debitorul o formulează împotriva codebitorilor; acest drept de acțiune nu înlătură însă dreptul debitorului de a chema în garanție pe ceilalți codebitori în același proces în care el însuși este urmărit de creditor (posibilitate despre care am vorbit mai sus). Trebuie însă reținut un alt aspect important, și anume că, în același timp, această acțiune de regres are o limitare importantă, în sensul că debitorul solidar care a executat obligația nu poate cere codebitorilor săi decât *partea* din datorie ce revine fiecăruia dintre ei. Cu alte cuvinte, solidaritatea încetează în acțiunea de regres a debitorului plătitor formulată împotriva celorlalți codebitori, astfel că nu se poate cere ca numai unul dintre codebitori să plătească întreaga sumă pe care debitorul a plătit creditorului; dimpotrivă, răspunderea devine *divizibilă* între codebitorii urmăriți de debitorul care a executat obligația, astfel că fiecare dintre aceștia poate fi executat silit doar pentru partea pe care și-a asumat-o față de creditor. Această parte este cea stipulată expres în convenția părților, adică în contractul care a dat naștere

obligației solidare principale, contract încheiat între creditor și toți codebitorii; această parte poate rezulta, de asemenea, din lege, sau poate reieși din împrejurările în care a fost încheiată convenția. Dacă, cu toate acestea, din convenție, din lege sau din împrejurări nu rezultă cu certitudine partea din obligație la care s-a obligat fiecare dintre codebitori, părțile ce revin codebitorilor solidari sunt prezumate ca fiind egale.

O altă situație particulară care necesită precizări și lămuriri se referă la *insolvabilitatea* codebitorilor. Practic, principiul just al proporționalității, aplicabil acțiunii în regres (despre care am vorbit mai sus) se menține și într-o astfel de situație. Legea instituie, cu privire la această ipoteză, o soluție cât se poate de clară, în sensul că pierderea ocazionată creditorului de insolvabilitatea unuia dintre codebitorii solidari se suportă de către ceilalți codebitori în proporție cu *partea* din datorie ce revine fiecăruia dintre ei. De la această regulă sunt prevăzute două excepții, instituite în favoarea debitorilor urmăriți, excepții care au în vedere, mai degrabă, atitudinea creditorului, iar nu insolvabilitatea propriu-zisă a codebitorului respectiv:

- atunci când creditorul renunță la solidaritate, caz în care partea codebitorului insolubil va fi suportată de acesta, astfel că nu se va mai împărți între ceilalți codebitori și, prin urmare, nu mai poate fi pretinsă nici în acțiunea în regres;

- atunci când creditorul consimte o remitere de datorie în favoarea unuia dintre codebitori, caz în care, de asemenea, partea din datorie a acestui debitor (prin ipoteză, declarat insolubil) va fi suportată de creditor, de asemenea, nefăcând, prin urmare, nici obiectul acțiunii în regres.

Ca și în cazul debitorului urmărit de creditor pentru întreaga datorie, și codebitorii urmăriți de debitorul care a executat obligația au posibilitatea de a invoca anumite apărări și excepții față de acesta din urmă. Prima regulă aplicabilă din acest punct de vedere este aceea că debitorul urmărit pentru partea sa din datoria plătită poate opune codebitorului solidar care a făcut plata, toate mijloacele de apărare comună pe care acesta din urmă nu le-a opus creditorului. A doua regulă se referă la dreptul debitorului de a opune codebitorului care a executat obligația mijloacele de apărare care îi sunt personale, însă nu și pe acelea care sunt pur personale altui codebitor.

2.3. Obligațiile solidare între creditori. Solidaritatea poate exista și în cazul în care există mai mulți creditori ai aceleiași obligații asumată de un debitor comun. Ipoteza este însă mult mai rar întâlnită în practică, astfel că nu prezintă, așa cum am mai precizat, o importanță majoră. Vom aborda, însă, în cele ce urmează, solidaritatea între creditori, ea fiind reglementată *de lege lata* în Codul civil, însă mult mai succint față de cum am procedat în cazul solidarității pasive.

În ceea ce privește izvorul solidarității, potrivit art. 1.435 NCC, solidaritatea dintre creditori nu există decât dacă este stipulată în mod expres.

Privită din latura sa activă, obligația solidară produce, ca și solidaritatea pasivă, un efect principal (dar diametral opus), în sensul că, prin esența sa, conferă fiecărui creditor dreptul de a cere executarea *întregii* obligații și de a da chitanță liberatorie pentru tot. Pe cale de consecință, executarea obligației în beneficiul unuia dintre creditorii solidari îl liberează pe debitor în privința celorlalți creditori solidari. Rămâne, prin urmare, ca problema să fie rezolvată, în final, între creditorul care a primit prestația și ceilalți cocreditori.

Legea instituie, în această materie, prezumția de reprezentare reciprocă a creditorilor sau prezumția de mandat reciproc¹⁰. Potrivit acestei prezumții, creditorii solidari sunt prezumați a-și fi încredințat reciproc puterea de a acționa pentru gestionarea și satisfacerea interesului lor comun. Trebuie însă subliniat faptul că această prezumție subzistă, în mod firesc, spunem noi, numai în condițiile în care acțiunile unuia dintre creditori sunt exercitate în interesul celorlalți creditori. Prin urmare, de pildă, o hotărâre judecătorească obținută de unul dintre creditori împotriva debitorului comun, va profita și celorlalți creditori. În schimb, o hotărâre judecătorească pronunțată în favoarea debitorului comun nu poate fi invocată și împotriva creditorilor care nu au fost parte în proces. În același sens, dacă unul dintre creditori nu a acționat în interesul celorlalți creditori, prezumția de mandat nu mai subzistă; sub acest aspect, legea stipulează expres că orice acte prin care unul dintre creditorii solidari ar consimți la reducerea ori înlăturarea drepturilor, accesoriilor sau beneficiilor creanței ori ar prejudicia în orice alt mod interesele celorlalți creditori sunt inopozabile acestora din urmă.

Din perspectiva debitorului, reținem dreptul de opțiune al acestuia, în ceea ce privește persoana căreia îi va face plata. Astfel, debitorul poate plăti, la *alegera* sa, oricăruia dintre creditorii solidari, liberându-se astfel față de toți, însă numai atât timp cât niciunul dintre creditori nu l-a urmărit în justiție. În acest din urmă caz, debitorul nu se poate libera decât plătind creditorului reclamant.

În ceea ce privește apărările debitorului, el poate invoca următoarele excepții, care, spre deosebire de cazul solidarității pasive, presupun anumite rezerve și limitări:

- Compensația. Debitorul poate opune unui creditor solidar compensația care a operat în raport cu un alt creditor solidar, însă numai în proporție cu partea din creanță ce revine acestuia din urmă.

- Confuziunea. Dacă unul dintre creditorii solidari dobândește și calitatea de debitor, confuziunea nu stinge creanța solidară decât în proporție cu partea din creanță ce îi revine aceluia creditor. Ceilalți creditori solidari își păstrează dreptul de

---

¹⁰ Prezumția de mandat reciproc este întâlnită și în dreptul societar, mai exact în materia societății simple, unde asociații au un mandat reciproc de a acționa unul pentru altul în interesul societății astfel că operațiunea făcută de oricare dintre ei este valabilă și pentru partea celorlalți, chiar fără a le fi luat consimțământul în prealabil (art. 1.913 alin. 3 NCC).

regres împotriva creditorului în persoana căruia a operat confuziunea, proporțional cu partea din creanță ce îi revine fiecăruia dintre ei.

- Remiterea de datorie. Remiterea de datorie consimțită de unul dintre creditorii solidari nu îl liberează pe debitor decât pentru partea din creanță ce îi revine aceluia creditor.

- Prescripția. Suspendarea prescripției în folosul unuia dintre creditorii solidari poate fi invocată și de către ceilalți creditori solidari. Întreruperea prescripției în privința unuia dintre creditorii solidari profită tuturor creditorilor solidari.